

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katal. Narkovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne politvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 10 strani in Gospodarske Novice

Lačna mladina.

Mnogo se gleda na ljudskošolsko mladino. Z velikimi gmočnimi žrtvami se gradijo za njo lepe, zdrave učilnice, plačujejo se mnogoštevilni učitelji, pišejo se za nje modre in kratkočasne knjige, zlagajo dobre in slabe pesmi, a le malo se pazi na njih želodček. In vendar je toliko gladnih želodčkov po naših ljudskošolskih klopih! Posebno po zimi. Ljubitelji ptic snujejo posebno društva, da preskrbljajo po zimi drobne ptičice s potrebnim živežem. Naše male otroke pa pustimo gladovati. Mnogi od nas ve iz lastne izkušnje, kako hudo je prenašati pomanjkanje. „Odpri oči, saj me poznaš, saj bil sem včasih tvoj pajdaš!“ govori glad iz mladih let k nam.

Za razvoj človeškega telesa je neizmerne važnosti dobra in tečna hrana, zaužita ob pravem času. Zlasti v dobi razvoja — in šolska doba spada sem — je hrana odločilnega pomena za vse nadaljno življenje. Kaj pa vidimo večkrat na naših ljudskih šolah? Otroku primanjkuje redne hrane ravno takrat, ko se razvija in začne tudi duševno delati. Otroci, ki so doma v vaseh, oddaljenih po več ur daleč od šole, ostanejo opoldan brez vsake hrane ali pa vsaj brez gorke hrane. Zjutraj morajo hoditi po več ur daleč, zvečer se zopet vračati, včasih ob najslabšem vremenu. Ni čuda, da začno marsikatera šibka telesa hirati. Brezdvomno upliva tudi slabo na otrokovo zmožnost, slediti pouku.

Za vse imamo denar, za alkohol, za veselice, za potovanja, a za dobre namene pa je na svetu sila malo denarja. Vsak stiska svoj vinar in noče ž njim na svetlo, ako se od njega zahteva, da stori dobro delo. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, ta del božje zapovedi je v sedanjem, s svobodomiselnostvom napojenem času, zelo pozabljen. Sebe ljubimo in žrtvujemo vse, svojega bližnjega pa ne vidimo, posebno kadar je v bedi in pomanjkanju.

Najprimernejše, da se pomaga lačni ljudskošolski mladini, so šolarske kuhinje, ki preskrbe ubogim otrokom in otrokom iz oddaljenih selišč opoldan gorke in tečno hrano. Sedaj je čas, da se ustanovljajo, sedaj je tudi čas, da se že ustanovljene na novo ožive. Naša stranka je storila marsikaj dobrega za Slovenski Štajer, zanesla navdušenje med narod za marsikaj dobro in plemenito stvar. Naj tudi klic za ustanavljanje šolarskih kuhinj ne gre mimo sre naših prišlašev.

Letošnji katoliški shod v Ljubljani, ki je dal toliko krasnih nasvetov, tudi na šolarske kuhinje ni pozabil. Sprejel je ta-le sklep:

Strah štajerskih Nemcev.

Štajerski Nemci že dolgo niso prestali toliko strahu kot zadnji čas, ko jim hudobna zverina v gorah ob koroško-štajerski meji ubija živino in se je bati, da bo sedaj, ko se goni živina s planin v doline, začela napadati tudi ljudi. Dosedaj se še ni moglo z gotovostjo dognati, ali je dotična zver lev, medved, volk, hijena, ali kakšnakoli druga žival-roparica. Nekateri ljudje celo mislijo, da se gre tukaj za prazen strah, „bau-bau“ imenovan, in da je vse govorjenje o grozni zverini le prazna domišljija strahopetnih štajerskih Nemcev. Kaj je na vsej zadevi resnice, bo pokazala bodočnost.

Od raznih strani so se razpisale že lepe nagrade za onega srečnega lovca, ki bi usmrtil ono hudo zver, ki prizadeva ubogim štajerskim Nemcem toliko strahu. Vlada je obljubila že 600 kron nagrade, okrajno zastop v Voitsbergu 100 K in okrajno glavarstvo istotam 40 K. Pa kakor je videti, bodo te nagrade še dolgo časa čakale, da si jih kdo zasluži. Dne 25. septembra n. pr. je šla četa nemških lovecev, broječa 14 mož, na lov za zverino. Popoldne okrog 3. ure sta zapazila 2 nemška Joklna kakih 30 m pred seboj veliko, rjavo zver. Starejši lovec je takoj nameril s puško in hotel ustreliti. Mlajši pa ga zgrabi za roko in pravi: „Mihl, schieß net, sunst sa ma alle hin!“ (Mihl, ne streljaj, sicer smo vsi proč!) In res, korajžna Nemca sta se ustrašila in — si nista upala streljati. Če bo nemška korajža vedno taka, se bo divja zver še dolgo veselila svojega življenja in bo prizadajala zajčje korajžnim Nemcem obilo strahu, posebno tedaj, ko bo začela njih same hrustati.

Ker so vsled ozkosrčne razlage državnega šolskega zakona otroci iz krajev, ki so od šole oddaljeni, mnogokrat prisiljeni, čez poldan ostajati brez strehe in hrane, se priporoča vsem poklicanim činiteljem posebna skrb za te otroke. I. V ta namen naj se v šolskih okrajih, kjer je celodnevni pouk in ki obsegajo tako oddaljene vasi in sela, da otrok ne more opoldne domov, ustanovijo kuhinje za šolske otroke (šolarske kuhinje). II. V to je poklicana občina in šolska oblast, iste pa podpiraj pri tem delu cerkvena oblast, dežela in država po svojih osebah, ker pripada narava šolarskih kuhinj k skrbi in varstvu šolske mladine. III. Ako se šolarske kuhinje ne morejo vzdrževati celo šolsko leto, naj se ustanovijo vsaj za zimski čas, ko otroci zlasti potrebujejo zdrave, gorke hrane.

Nauk.

Ne da se še izračunati, koliko škode je imela naša država s svojimi prebivalci vred zavoljo krvave vojske na Balkanu. Marsikaj zelo hudih posledkov se utegne še-le pokazati. Toda že zdaj je huda. V slepem strahu so ljudje več ali manj po vseh deželah jemali denar iz hranilnic in ga skrivali doma. Zlasti srebro, pa seveda tudi zlato. Kar se ga je dalo dobiti, so ga po tej poti odvzeli prometu. Hranilnice in banke so morale imeti veliko več denarja izven prometa vedno pripravljene za vračila. Zunanja trgovina je zastala, zato ni prišlo denarja v državo in zavoljo tega ga je seveda tem bolj manjkalo. Zato je bil pa vedno dražji. Obrestna mera je silno poskočila. Dragi denar je pa rodil celo vrsto nevarnih in škodljivih reči: ljudje so manj kupovali, omejili so svoje izdatke, kar se je dalo. Promet je zastal na vse plati in ž njim obrt in trgovina. Vse polno ponudb in razprodaj, — pa nič kupcev. Kdor je moral v teh razmerah postaviti kako večjo vrednost na prodaj, je bil strašno tepen. Draginja je naraščala.

Iz tega žalostnega časa pribijemo eno resnico: Najlozje je še prenesel te težave srednji in mali kmet. Najmanj je še on, ki nas s svojimi rokami preskrbuje s kruhom, čutil strašne posledice, ki so drugod na stotine prej premožnih ljudi popolnoma uničile. Slepec mora videti iz tega krutega dokaza, da v splošnem polomu najlozje prebije stan, ki nam varuje in obdeluje zemljo. Vse tiste slavospeve, da je v državi prva reč tovarna in trgovina, da se mora to pred vsem podpirati, da je kmetu prijazna politika škodljiva, je odnesla burja. Danes vedo vsi, kako nespametne so bile tiste kričave zahteve, naj se odpro meje za živino, naj se s tujo konkurenco oškoduje našega kmeta pri lesu in živini, ki smo jih tokrat slišali. Mi bi bili uničili svojo živinorejo, če bi se bile te zahteve

Nek lovec poroča o zveri sledeče: Kot starega lovca je tudi mene vleklo v ozemlje roparice. Peljal sem se v Švanberg, nato pa sem se podal sam na planino Brendl. Tu sem poizvedel prve novice. Ponoči na 21. septembra je roparica na Kamperkoglu raztrgala 2½ leti staro govedo in odnesla 30 kg mesa. Raztrgano žival sem si natančno ogledal. Roparica je na njo skočila s strani in jo z levo tace udarila; skremplji, ki jih je započila 2—3 cm globoko, je iztrgala meso; desno tace je vpičila v trebuh. Ponoči od 22. do 23. p. m. so bile raztrgane posestniku Brunnerju v Herscheggju 4 ovce. Roparica je eno ovco, izvzemši nog in glave, čisto požrla; drugi je pa požrla 1—2 kg mesa; tretje in četrte ovce pa roparica ni pričela trgati, samo usmrtila ju je tako, da jima je pregrizla grla. Ponoči od 24. na 25. sept. je izgubil posestnik Hofer med Salztiegelom in Gaberlom 14 ovac; 2 so našli nepoškodovani, 2 je pa roparica pričela žreti; ostalih 10 je roparica najbrže razkropila. O roparici se v okolici veliko govori. Videlo jo je 5 oseb na raznih krajih, ki jo enako opisujejo. Neka deklica, stara 11 let, hči neke pastarice, je videla roparico. Opisuje, da je 45—60 cm visoka, 65—80 cm dolga, sivkasto-rjave barve, z lasmi na uhljih, z dolgim, visečim repom, ki je na koncu bel. Ravno tako opisuje roparico neki upokojeni orožniški stražmojster in posestnik na Koroškem, ki je videl roparico 10—15 korakov oddaljen med Breitenegom in Pakom, ko je pila. Ker ni imel puške, se je moral hitro umakniti. Neki gozdar, neki kmet in neki drvar zver ravno tako opisujejo. Ker teh 5 oseb ena druge niti ne pozna, se jim mora le verovati. Tudi dva dunajska lovca sta videla zver v daljavi 15 korakov. A ko sta jo zagledala, sta se ta-

uresničile in ko bi bili navezali svoje trge na balkansko meso, bi bili sedaj že eno leto in še dolgo naprej brez zadostne klavne živine, ker so hlevi balkanskega kmeta zdaj sami prazni in bo dolgo treba, da se zopet napolnijo.

Pa še nekaj! Mi smo vedno povdarjali, da je nemumno in škodljivo, če gresta obrt in trgovina in ž njima mestno in delavsko ljudstvo, na vojsko proti kmetu. Izkušnje, ki jih imamo od zadnje vojske, nam to izpričujejo. Še mnogo bolj bodo pa to potrdili časi, ki pridejo. Naša država je že prej nasproti drugim državam bila glede na trgovino čez mejo na slabšem. Samo po Jadranskem morju, ki je vsled neumne politike, zlasti vsled tega, ker je Ogrska nasprotovala, da se ne bi Dalmacija ožje po železnicah zvezala z Bosno in Hercegovino in z Balkanom, v velikem delu neizrabljeno, imamo pot v svet odprt. In koliko je pa treba, da se nam Jadransko morje zapre? Saj imamo pravzaprav same sovražnike v tem oziru. Bog ve kaj še pride. Po kopnem je pa pot naši trgovini na Rusko in med balkanske narode, kjer se nam sedaj obeta vse kaj drugega, nego prijazen sprejem. Upajmo, da se to, kar je nespamet narobe naredila, s pametno, pred vsem nam južnim Slovanom pravično politiko, kdaj popravi, toda tako hitro pa ne gre ta reč.

Zato pa povejmo tako na glas, da bo odmevalo po celi državi, povejmo ne enkrat, marveč ponavljajmo v enomer: Podlaga za našo obrt, za naše tovarne, za našo trgovino je domači, notranji trg v mejah naše države. Največji kupec, ki porabi največ blaga, je pa kmet. Oslabiti kmeta se pravi pri nas, oslabiti obrt in trgovino, jemati delavcu priložnost za delo in zaslužek. Obubožani kmet pomeni splošno revščino, pomeni gospodarski polom v največjem obsegu. Boj proti kmetu je boj proti gospodarskemu napredku sploh; s tem bojem si žagata obrt in trgovina vejo, na kateri sedita. Trden, imovit kmečki stan potrebuje naša država; brez njega ji zmanjka kruha za živež, zmanjka kupcev za obrtne izdelke, zmanjka pa tudi vojakov za svojo obrambo.

Tako je; in zadnji dogodki naravnost kriče, naj se ne pozabijo te resnice. Naša stranka se je tega vedno držala in zato so vsi zavedni kmetje, pa tudi vsi pametni, ne rečemo niti pravični zastopniki drugih stanov, v njenem taboru. Neštetokrat je naša stranka proti liberalcem branila to edino resnično načelo; neštetokrat so njeni zastopniki to povdarjali v javnih zborih.

Eden izmed naših voditeljev je izpregovoril te le besede: Mi branimo prvi temelj naše dežele, prvi temelj našega naroda, to je naš kmečki stan. Ta stan ohraniti in po možnosti ojačiti je naša poglavitna naloga. Kmečki stan ohraniti to je po našem uverjenju

ko prestrašila, da sta pozabila streljati in jo niti opisati ne moreta. Sam sem meril razdaljo od sprednje tace do zadnje leve tace in znaša razdalja 68 cm, od tace je 12 cm dolg in 10½ cm širok. V celem ogroženem gorovju so urejene telefonske postaje, postavljene po telefonskem oddelku 22. pehotne divizije. Telefonske postaje so v Gradcu, Köflachu, Gaberlu, Ahn-wirtu, na Paku, Alpenkanizu, Weberwirtu in v Glas-hüttenu. Telefonsko postajo dobe tudi v Nemškem Loo-ču. Po moji sodbi, ki temelji na poizvedbah pri kmetih, lovecih, vojaki in orožnikih in po mojem prepričanju, se nahaja v ogroženem gorovju več roparic. Ker je zver trgala dne 15. p. m. živino na Brendl-planini, potem pa na Kamperkoglu in na Hirschegg-Reinu in so jo tu tudi videli, sklepam, da se bo od tu umaknila proti severu in bi kazalo, če bi jo tudi iz nasprotnih strani, iz Lobnigga, gonili. Dopisnik sodi končno, da se bo umaknila zver na Gornje Štajersko.

Ako se to uresniči, potem bo nemški strah še večji in bodo tudi gornještajerski Mihelni začeli trepetati od strahu. V Gradcu in drugih mestih imajo razstavljenе posebne slike, ki predstavljajo in smešijo lov na divjo zver. Prodajajo tudi posebne razglednice, na katerih predstavlja velik, našemljen pes onega strašnega leva na zahodno-štajerskih gorah. Loveci, ki so čakali na zver, so, ko so jo zapazili, takoj zbežali in se poskrili. Eden se je skušal skriti in zariti v veliko planinsko travo, drugi je splezal na drevo, tretji pa pleza in skoči čez visok plot. Puške pa so vsi trije junaki pustili na mestu. Zver tudi upliva na nemške pesnike, ki zlagajo pesmi o „junaških“ činih nemških lovecev.